LIKIŠKĖLIŲ SENKAPIS

Eugenijus SVETIKAS

1996–1998 m. kasinėjant Didžiųjų Likiškių senkapį (Alytaus r.) vietos gyventojai nurodė gretimame Likiškėlių kaime esantį kapinyną, kuris iki šiol archeologams nebuvo žinomas. Kapinyno vieta yra apie 0,7 km į PV nuo sankryžos Alytus–Simnas–Alytus–Seirijai, apie 250 m į P nuo kelio Alytus–Simnas, priešais sovietinių laikų kolūkio fermą. Kapinynui buvo pasirinkta kalva, kurios R kraštas pereina į nuolaidų, beveik statų šlaitą, o V kraštas atsiremia į dabartinį kaimo žvyrkelį. Dabar kapinynas užima apie 65(P–Š)x25(R–V) m dydžio teritoriją. Kapinyno centre pastatytas naujas medinis kryžius, kuris aptvertas medine tvorele. Kapinyno kraštuose pasodintos berželių eilės.

10x3 m dydžio žvalgomoji perkasa atmatuota apie 20 m į Š nuo P krašto, apie 4 m į R nuo žvyrkelio pakraštyje iškasto griovio ir 10 m į P nuo kryžiaus tvorelės. 0,8–1 m gylyje atidengti 3 XVI a. I ketvirčio – XVII a. II ketvirčio moterų kapai.

Visos moterys palaidotos V kryptimi, aukštielninkos, ištiestomis kojomis. Kapuose 1 ir 2 mirusiųjų rankos ištiestos prie šonų. Kape 3 – dešinioji ranka ištiesta, o kairioji sulenkta, dilbis gulėjo ant juosmens ir dubens įstrižai.

Visuose kapuose rasta įkapių: įtveriamasis peilis (kapas 1), peilis medinėmis kriaunomis (kapas 2), du žiedai su inkrustuotomis akimis (kapas 3), dvi geležinės ir viena žalvarinė kabė (kapas 3) bei Georgo Vilhelmo (Prūsija) 1628 m. šilingas (kapas 3).

LIKIŠKĖLIAI CEMETERY

In the cemetery the area of 30 m^2 was investigated and 3 female graves from the 1st quarter of the 16th–2nd quarter of the 17th centuries were unearthed. All women were buried in the W direction, on their backs, with stretched legs. All graves contained burial items, such as a tanged knife, a hanging knife with wooden scales, two rings with incrusted eyes, two iron clasps and one bronze clasp and a shilling of George Vilhelm (Prussia).

UŽUBALIŲ SENKAPIS

Eugenijus SVETIKAS

2001 m. buvo tęsiami 1999 m. pradėto tirti Užubalių senkapio tyrimai (žr. *ATL 1998 ir 1999 metais*, V., 2000, p. 326–330; *ATL 2000 metais*, V., 2002, p. 115–117). 2001 metais buvo siekiama ištirti labiausiai ardomą kapinyno centrinę dalį ir nustatyti P kapinyno kraštą. Ištirtos keturios perkasos, kurių bendras plotas – 200 m^2. Trijose perkasose atidengti 27 kapai (kapų 37–63). Perkasoje 12 kapų nerasta. Matyt, čia kapai nuarti žemiau kapų duobių dugno.

19 griautinių kapų mirusieji palaidoti su įkapėmis, o 8 kapuose – be įkapių (kapai 39, 46, 49, 50, 52, 57, 58, 59). Visi mi-

rusieji palaidoti aukštielninki, ištiestomis kojomis. 25 kapuose mirusieji palaidoti V kryptimi. Vaiko kapas 63 orientuotas PV kryptimi, vyro kapas 55 – ŠV kryptimi.

Mirusieji palaidoti įvairiai sudėtomis rankomis. Vienų rankos ištiestos prie šonų (kapai 42, 44, 45, 60, 61, 63), kitų jos sulenktos ir padėtos įstrižai arba skersai ant juosmens–dubens bei krūtinės apačios (kapai 40, 41, 48, 51, 52, 55, 58), dar kitų viena ranka ištiesta prie šono, o antroji sulenkta ir padėta ant juosmens–dubens (kapai 37, 53, 57). Rankų padėtis neaiški keliuose kūdikių kapuose (kapai 39, 46, 49), o dar keturiuose kapuose rankų kaulai nukasti, sunykę arba išlikę tik vienos rankos (kapai 54, 56, 59, 62). Laidojama buvo karstuose. Kai kuriuose kapuose pastebėta medienos liekanų, o viename rasta geležinių vinių (kapas 38).

11 kapų rasta monetų: kape 37 (3(?) monetos), 41 (1), 42 (2?), 43 (1), 44 (1), 45 (3), 48 (1), 51 (1), 56 (1), 60 (2), 61 (1). Kape 43 rastas Žygimanto Senojo 1507 m. (?) Lenkijos šilingas. Keturiuose kapuose rasta Zigmanto Vazos monetų: kape 37 – trijų (?) monetų fragmentai, kape 60 – du Rygos m. šilingai (1 – 1597 m., 1 – 1599 m.), kape 61 – 1597 m. Lenkijos šilingas, o kape 45 – 1596 m. Rygos m. šilingas, įdėtas į kapą kartu su Žygimanto Augusto 1561 m. LDK pusgrašiu ir Maksimiliano II 1575 m. Vengrijos denaru (itin reta moneta Lietuvos XVI–XVII a. kapuose). Trijuose kapuose rasta po vieną Gustavo Adolfo Rygos m. šilingą (kapuose 41 ir 56 data neaiški, kape 48 – 1627 m.). Kape 44 rastas Kristinos 1647 m. Livonijos šilingas. Dar dviejuose kapuose rasta monetų fragmentų, kurių identifikuoti nepavyko: kape 42 – dviejų monetų (?), o kape 51 – vienos. Monetos rastos įvairiose kapo vietose: prie kaukolės (kapai 41, 48, 51); dešinėje juosmens pusėje, prie dešiniojo žastikaulio (kapas 56); ant krūtinės (kapas 60); prie dešiniojo šono, ties juosmeniu (kapas 61); prie dešiniojo dubens kaulo (kapai 44, 45); prie dešiniojo (kapai 42, 43) arba kairiojo šlaunikaulio (kapas 37).

Keturiuose kapuose rasta po vieną žiedą. Moters kape 43 juostinis žiedas labai siauru ir plonu lankeliu buvo užmautas ant kairiosios rankos piršto, o kitame moters kape 45 juostinis žiedas nežymiai paplatinta akimi su išraižytais ženklais – ant dešiniosios rankos piršto. Moters kape 51 rastas žiedas su paplatinta akimi, kuri primena sujungtų rankų imitaciją, taip pat buvo užmautas ant dešiniosios rankos piršto, o paauglio kape 62 ant kairiosios rankos piršto užmautas žiedas su duobutėmis profiliuotoje dalyje.

Peilių medinėmis kriaunomis rasta penkiuose kapuose (vyrų kapuose 37, 53, 55 ir moterų kapuose 40, 45). Be to, suardytame kape 54 rastas įtveriamasis peilis.

Geležinės sagtelės ir grandelės rastos trijuose kapuose. Moters kape 40, po kairiuoju dubens kaulu, rasta keturkampė grandelė ir pusapskritimio formos sagtelė, vyro kape 53 ties kairiuoju žastikauliu – keturkampė sagtis, o vaiko kape 63 pusapskritimio formos grandelė aptikta prie dešiniojo blauzdikaulio.

Tamsiai mėlynos spalvos, suploto rutulio formos, rantuotas rožinio karolis rastas tik moters kape 40 (po kairiuoju dubens kaulu).

Žalvarinės kabės kilpelė rasta kairėje krūtinės pusėje vaiko kape 47.

2001 m. atidengtų kapų chronologija yra XVI–XVII a. Pagal šiuos tyrimų re-

zultatus tapo aiški Užubalių senkapio P riba. Taigi artimiausiu metu liko ištirti tik R kapinyno dalį.

UŽUBALIAI CEMETERY

In 2001 the investigations of the Užubaliai cemetery, started in 1999, were continued. Now the aim was to investigate the central part of the cemetery, as being mostly destroyed, and to determine the southern border of the cemetery. Four trenches with the total area of 200 m^2 were investigated. In three trenches 27 graves (from 37 to 63) were unearthed. 12 graves were not found in the trench. Perhaps here the graves were ploughed up deeper.

All dead bodies were buried on their backs, with stretched legs. In 25 graves dead bodies were buried in the W direction. Child's grave 63 was oriented towards SW, while male grave 55 towards NW.

In 19 primary burials dead bodies were buried with burial items and in 8 graves without them. Among the burial items, there are the 16th–17th c coins of Sigismundus the Old, Sigismundus August, Maximillian II, Sigismundus Vasa, Gustav Adolph and Kristina, as well as rings, knives, iron buckles and chain elements, a glass bead of rosary and a bronze clasp.

VARNIŲ SENKAPIS

Audronė ŠAPAITĖ

2001 m. rugsėjo mėn. atlikti archeologiniai žvalgomieji tyrimai Varniuose, prie Žemaičių vyskupystės muziejaus pastato (buvusi kunigų seminarija), Varnių senkapių teritorijoje.

Varnių senkapius tyrinėjo ne viena ekspedicija. Pagal ankstesnių kasinėjimų duomenis, laidoti senkapiuose pradėta XIII a. arba ties XIII–XIV a. riba, baigta – XVIII a. pr. 1765–1770 m. neveikiančių senkapių vietoje pastatytas kunigų seminarijos pastatas (Genienė Z., Genys J. *Varnių kunigų seminarija,* V., 1999, p. 16–20, 39–51).

Žemaičių vyskupystės muziejaus kieme, būsimų trasų vietose buvo iškastos trys perkasos. Dvi iš jų – į ŠR nuo P muziejaus pastato korpuso, viena – į R nuo Š korpuso. Bendras ištirtas plotas – 53,2 m^2. Didesnėje perkasų dalyje užfiksuotas tik storas griuvenų sluoksnis – vėlyvų statybų ir komunikacijų tiesimo rezultatas. Visur griuvenose buvo aptinkama žmonių kaulų iš suardytų kapų. Tik perkasoje 2 aptiktas 4 m^2 dydžio plotelis, kur griuvenų sluoksnis buvo 80 cm storio, o po juo atsidengė kapai.

Šiame nedideliame plote ištirti 6 kapai. Visi jie daugiau ar mažiau apardyti perkasimų laidojant naujus mirusiuosius, visame plote rasta ir pavienių kaulų. Kapų gylis – nuo 1,3 iki 1,57 m. Laidota smėlyje, kapų duobių kontūrai neryškūs, kaulai išlikę prastai. Mirusiųjų palaikai orientuoti V–PV kryptimi. Jie laidoti lentiniuose karstuose – aptikta lentų liekanų ir geležinių vinių.

Su įkapėmis palaidotas vienas mirusysis – tai kapas 3. Prie kairiojo duben-